

Η ΥΠΑΤΗ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑ ¹

Εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ ὄρους Οἰτης, ἐπὶ τῶν βορείων προβοῦνων αὐτοῦ κεῖται ἡ ἀρχαία καὶ περίδοξος πρωτεύουσα τῶν Αἰνιάνων Ὑπάτη. Ταύτης ὑπέρκειται ἀπότομος καὶ δεσπόζουσα κορυφὴ τοῦ προβοῦνου, ἀπολήγουσα εἰς βράχον μονήρη καὶ ἐπιμήκη πρὸς Μ. Ὁ λόφος οὗτος εἶναι πρανὴς μὲν καὶ ἀπότομος πρὸς Β., ἐνθα ἐκτίσται ἡ πόλις, χθαμαλὸς δὲ πρὸς Μ., σχηματίζων ὠραίαν στενὴν κοιλάδα ἀρώσιμον, ἥς ὑπέρκειται ἡ ὑψίστη κορυφὴ τῆς Οἰτης βραχῶδης καὶ τραχεῖα καὶ λίαν ἀνάντης, κεκαλυμμένη ὑπὸ ἐλατῶν. Ὅπισθεν δὲ καὶ ἀριστερὰ ταύτης ΜΔ. ὑφούται ἑτέρα κορυφὴ βραχῶδης καὶ ἀπότομος καταλήγουσα εἰς αἰχμηρὸν βράχον. Δι' αὐτῆς χωριζομένης διὰ ρεύματος τῆς ἄλλης δυτικῆς σειρᾶς τῆς Οἰτης, ἐφ' ἧς τὰ χωρία Ρογόζινο καὶ Καστανιά, σχηματίζεται μία τῶν φοβερωτέρων χαραδρῶν τοῦ ὄρους, ἀπεργαζομένη τὴν πόλιν ὀχυροτάτην καὶ ἀπόρθητον. Αἱ βραχῶδεις πλευραὶ τοῦ λόφου τῆς πόλεως

¹ Περὶ τῆς Ὑπάτης πραγματεύονται ἐν μέρει ἡ καθόλου οἱ ἐξῆς συγγραφεῖς: Πολύβιος κα', 2, 2.—Titus Livius XXXVI, 16.—Στέφανος Βυζάντιος ἐν λέξει.—Λουκιανὸς ἐν τῇ ἐπιγραφομένῃ «Λούκιος ἢ ὄρος» μυθοπλαστίᾳ.—Ἡλιόδωρος, *Αἰθιοπικά*, II, 34.—Στράβων, Θ', 411.—Πτολεμαῖος Γ', 43.—Κ. Παπαρηγόπουλος, *Ἱστορ. Ἑλλ. Ἔθνος* Β', ἐκδ. α', σ. 377 καὶ ἄλλαχοῦ.—Ν. Γεωργιάδης, *Θεσσαλία*, σ. 93, ἐκδ. α' Ἀθῆναι 1880.—Νερούτσος, *Δελτίον Ἱστορ. καὶ Ἑθνολ. Ἑταιρείας* Δ'.—Ζωσιμᾶς Ἐσφιγμενίτης, *Προμηθεὺς ἐν Βώλῳ*, Σ', ἀριθ. οα' Ὀκτώβριος 1894, σ. 573 καὶ ἐ.—Πιπτάκης, *Ἀρχαιολογικὴ Ἐφημερίς* 1837.—Εὐστρατιάδης, *αὐτόθι* 1874, σ. 488 (ἐπιγρ.).—Ross, *Archäol. Aufsätze*, II σελ. 460—470.—Lolling, *Athen. Mittheilungen* IV p. 206 καὶ ἐ.—Collitz, *Dialectinschrift*, n. 1432, II 4, p. 29—35.—Paul Foucart, *Inscriptions de Delphes*, n. 408.—Mommson, *Philologus*, XXIV, p. 279.—Jamot καὶ Deschamps, *Bulletin de Correspondance Hellénique*, XV, p. 327—338.—Le Bas, n. 1135, 1132, 1112, 1138 (ἐπιγρ.).—Monceaux, *Revue Archéol.* 1888, t. I, p. 221.—Böckh, *Corpus Inscriptionum Graecarum*, n. 1774.—A. Rangabé, *Antiquités Helléniques*, II, n. 748.—Homolle, *Bulletin de Correspondance Hellénique*, XXI (1897), σ. 152 καὶ ἐξῆς.

καὶ τῆς ἀκροπόλεως πρὸς τὴν βᾶσιν παρὰ τὸ ρεῦμά εἰσιν ὠχυρωμένοι διὰ βυζαντιακοῦ τείχους κατὰ μῆκος, ὅπως μὴ καθιστῶνται εὐεπίθετοι ἐν ἀνάγκῃ. Ἐκ τῆς Α δὲ πλευρᾶς τοῦ λόφου, τελευτώσης εἰς βραχυδέστατα καὶ ἀπότομα ὑψώματα, ἄρχονται ἑτεραι προεκτάσεις τοῦ ὄρους ἐπίσης βραχώδεις καὶ ἀπότομοι, περικλείουσαι τὴν πόλιν ἐξ Α. Ἡ πλευρὰ αὕτη διασχιζομένη δι' ἀμαξίτου ὁδοῦ ἀγούσης εἰς Μιζάτες κλπ. ἐνέχει τι τὸ τερπνὸν καὶ ῥωμαντικόν. Πλάτνυται ὑδροχαρεῖς καὶ παχύσκιτοι σκιαζουσι τὰ ὄρεινὰ ῥυάκια, καταφέροντα τὰ ἀργυρόχροα καὶ κρυστάλλινα ὕδατα αὐτῶν διὰ μέσου βράχων καὶ καταρρακτῶν μετὰ φοβεροῦ πατάγου εἰς τὴν πεδιάδα, κινουῦντα δ' ἐν τῇ καταφορᾷ αὐτῶν πολλοὺς ὑδρομύλους. Προεκτάσις τις ἀκριβῶς ἐναντι τῆς πόλεως ὁμαλὴ κεκαλυμμένη ὑπὸ τινων κυπαρίσσω καὶ ἄλλων δένδρων σημειοῖ τὴν θέσιν ἀρχαίου τινὸς ἐλληνικοῦ ἱεροῦ. Προσωτέρω πρὸς τὴν πόλιν μονήρης πελώριος βράχος ὑψοῦται καθέτως ἀριστερὰ τῆς ὁδοῦ, ἐφ' ἧς κατέρχεται ὄρεινόν ῥυάκιον κινουῦν διὰ τῶν θολῶν καὶ θορυβωδῶν ὑδάτων αὐτοῦ δύο παρακειμένους ὑδρομύλους. Παρ' αὐτοὺς κρήνη τρίκουνος κάτωθεν τῆς ὁδοῦ προχέει ἀφθονον ὕδωρ. Ἐπὶ δὲ τῶν παρειῶν τῶν βράχων ὑπάρχουσι λαξευτὰ κοιλῶματα ἔχοντα βάθος 20 — 40 ὑφεκατομέτρων. Παραπλεύρως δὲ τῶν βράχων πλείστα κοιλῶματα παρατηροῦνται τετράγωνα τεχνητά, ἀναγόμενα εἰς παναρχαίαν ἐποχὴν. Ἐγγὺς τῷ βράχῳ ἴσταται ἡ πύλη τῆς πόλεως.

Ἡ περὶ τὴν Ὑπάτην χώρα ἐκαλεῖτο τὸ πάλαι Αἰνίς, ὡς ἐκ τινος ἀρχαίας ἐπιγραφῆς ἐξάγεται, καὶ μεταγενέστερον Λαμιακὸν πεδίον καὶ Μηλὶς ἢ Μαλὶς, ὡς χώρα τῶν Μαλιέων. Ἐναντι δὲ τῆς Οἰτης ἐκτείνεται ἡ ἥττον τραχεῖα καὶ μᾶλλον εὖθετος σειρὰ τῆς Ὀθρυος.

Κατὰ τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ Σαγγαρίου ποταμοῦ περιβρέχοντος τὴν πόλιν ἐκ δυσμῶν ὑψοῦνται δύο λόφοι μεμονωμένοι, ἔχοντες κορυφὰς ὁμαλὰς καὶ στρογγύλας, ἐφ' ὧν ἴσως τὸ πάλαι ὑπῆρχον ἀρχαῖοι ἐλληνικοὶ ναοί· ἐπὶ δὲ τοῦ ὑψηλοτέρου τούτων κεῖται ἡδὴ ὁ ναῖσκος τοῦ προφήτου Ἡλιοῦ.

Αὐτοῦ που, παρὰ τὸ χωρίον Ρογόζινον, κεῖνται ἐρείπια ἀρχαίου ἐλληνικοῦ ναῖσκου. Ἀφθονον δὲ καὶ ψυχρὸν ὕδωρ ἐκχεόμενον ὑπὸ τινων πηγῶν αὐτοῦ που ἀρδεύει τὸ χωρίον τοῦτο.

Ἀνατολικῶς τῆς Ὑπάτης ἐπὶ τῶν προπόδων τῶν ὑπερκειμένων ὀρέων εἰς ἀπόστασιν 20 λεπτ. τῆς ὥρας κεῖται προάστειόν τι ἐνέχον ναὸν τῆς ἁγίας Τριάδος ἐν μέσῳ ἄλλους πρὸς δυσμὰς. Ἐπὶ τοῦ νάρθηκος τοῦ ναοῦ τούτου κεῖνται ἐντετειχισμένα λείψανά τινα ἀρχιτεκτονικῶν μελῶν ἀρχαία

ἐκ λευκοῦ μαρμάρου, κιονόκρανόν τι βυζαντιακόν, εἰκονίζον ἐν ἀναγλύφῳ δύο ἀγγέλους καὶ τεμάχιον συντετριμμένης πλακὸς μετ' ἐπιγραφῆς. Τὰ λείψανα ταῦτα πείθουσιν ἡμᾶς ὅπως τοποθετήσωμεν ἐνταῦθα ἀρχαῖόν τινα ἐλληνικὸν ναόν, ἀντικατασταθέντα κατὰ τοὺς βυζαντιακοὺς χρόνους ὑπὸ χριστιανικοῦ τοιούτου.

Ἐν Ὑπάτῃ ὁ πανδαμάτωρ χρόνος ἐφείσατο πλείστων λειψάνων τῆς ποτε λαμπρότητος καὶ ἀκμῆς αὐτῆς. Ταῦτα συνίστανται ἐξ ἀγαλμάτων ἐξαισίας τέχνης, ἐπιγραφῶν καὶ ἀναγλύφων καὶ πλείστων ἀρχαίων νομισμάτων. Ἡ Ὑπάτη ἦτο ἡ καθέδρα τοῦ Κοινοῦ τῶν Αἰνιάνων καὶ τὸ ἀρχεῖον αὐτῶν. Πᾶσαι αἱ γενόμεναι ἐπίσημοι πράξεις ὑπὸ τοῦ Κοινοῦ ἐνεχράχθησαν ἐν στήλαις λιθίναις καὶ ἐτέθησαν ἐν τοῖς ἐπιφανεστάτοις ναοῖς καὶ ἄλλοις ἐπισήμοις τόποις τῆς πόλεως. Ἡ ἀκρόπολις ὑπερκειμένη τῆς πόλεως καὶ δεσπόζουσα αὐτῆς ἔκειτο ἐπὶ τῆς βραχῶδους κορυφῆς τοῦ λόφου, ἐπὶ τῶν κλιτύων τοῦ ὁποίου ἔκειτο ἡ πόλις. Νῦν ἀξιόλογα ἴχνη τῶν ἀρχαίων τειχῶν σώζονται, συνιστάμενα ἐξ ὀγκωδῶν ὀρθογωνίων λίθων. Πολλαχοῦ δὲ φαίνονται κρηπιδῶματα ἀρχαίων κτιρίων καὶ ἰδίως ναῶν καὶ αἰκίων. Ἡ κορυφή τοῦ λόφου περιστεφομένη ὑπὸ συμπαγοῦς σειρᾶς μονήρους βράχου, ἀπὸ Α. πρὸς Δ. διευθυνομένης καὶ ἐχούσης ὕψος ἱκανόν. ἀπετέλει πρὸς Μ. σημεῖον ἀπόρθητον καὶ ἰσχυρόν, διὸ ἐκλείπει ἐνταῦθα ἡ τεχνητὴ ὀχύρωσις. Ἀναμίσχ μετὰ τῶν ἀρχαίων κεῖνται τὰ βυζαντιακὰ τεῖχη, ὧν πύργος πρὸς Δ. ἐπὶ μονήρους βράχου ὑψούμενος, στρογγύλος τὸ σχῆμα, ἴσταται. Ἡ συνέχεια τῶν ἀρχαίων τειχῶν πρὸς Δ. μὲν ἐπὶ τῶν πλευρῶν τοῦ λόφου ἐξέλιπεν ἤδη· πρὸς Α. δὲ σώζεται καὶ τέμνεται ὑπὸ τῆς ἐχούσης ἀμαξίτου ἐνθα καὶ τὸ πάλαι ἦν ἡ πύλη τῆς πόλεως. ὡς δαίκνυται ἐκ τῆς διατάξεως ἐνταῦθα τῶν ἀρχαίων τειχῶν, καὶ ἐξακολουθεῖ διευθυνομένη πρὸς Β., περικλείουσα ἐκ τῶν προπύλων τοῦ λόφου τὴν πόλιν.

Πολλαχοῦ, ἐν ταῖς ὁδοῖς, ἐν ταῖς ἰδιωτικαῖς οἰκίαις, ἐν τοῖς χριστιανικοῖς ναοῖς καὶ ἐν τοῖς στρατιώσιν εἰσὶν ἐρριμμένα ὀγκόλιθοι ὀρθογώνιοι, ἐπιγραφαί, βάσεις ἀνδριάντων, προτομαὶ ἀνδρῶν ἢ γυναικῶν, ἀγάλματα, ἀνάγλυφα, μετώπαι, κίονες, κιονόκρανα, βωμοὶ μετ' ἐξαισίων ἀναγλύφων κοσμημάτων καὶ ἄλλα τῆς τέχνης ἔργα μαρτυροῦντα τὴν ποτε λαμπρότητα καὶ ἀκμὴν τῆς πόλεως ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν νῦν παρακμὴν καὶ ἀθλιότητα αὐτῆς. Δυστυχῶς καὶ ἐνταῦθα, ὡς καὶ πολλαχοῦ τῆς Ἑλλάδος, οὐδεμία μέριμνα οὔτε κυβερνητικὴ οὔτε ἐκ τῆς δημοτικῆς ἀρχῆς τῆς πόλεως, ἀλλ' οὔτε καὶ ἰδιωτικὴ τις πρωτοβουλία ἐλήφθη πρὸς

διάσωσιν τῶν ἐκάστοτε ἀνευρισκομένων ἐν τῷ τόπῳ ἀρχαιοτήτων. Εἰς μόνος ἐπίσημος ἀνὴρ ἐξ Ὑπάτης ἔλκων τὸ γένος, ὁ Δημήτριος Αἰνιάν, διαφέρων λίαν τῶν συγχρόνων αὐτῷ ἐπὶ παιδείᾳ καὶ πλούτῳ, διανοήθη νὰ συγκεντρώσῃ τὰς ἐν τῷ τόπῳ ὑπαρχούσας ἀρχαιότητας πρὸς διάσωσιν ἀπὸ βεβαίας καταστροφῆς· ἀλλὰ καὶ τούτου τὸ νῆμα τῆς ζωῆς ἀπεκόπη ὑπὸ τῆς ἀδυσωπότητος Μοίρας ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ ἔργου, καὶ οὕτως ἡ καταστροφή ἐξακολουθεῖ ἔτι καὶ νῦν¹. Μετὰ τοῦτον δὲ μόνος ὁ ἐν Ὑπάτῃ ἑλληνοδιδάσκαλος κ. Περικλῆς Πανόπουλος, Ὑπαταῖος, πολλὰ ὑπὲρ τῶν ἀρχαιοτήτων τῆς πατρίδος του ἐμόχθησεν, ἐὰν δὲ δὲν δύναται νὰ σώσῃ τὰς ἀρχαιότητας ἀπὸ τῆς καταστροφῆς — διότι ἡ ἀσθενὴς αὐτοῦ φωνὴ δὲν εἰσηκούσθη, — διέσωσεν ὅμως πολλῶν ἐπιγραφῶν σπουδαιοτάτων τὸ κείμενον ἀποστείλας αὐτὸ εἰς τὴν ἐν Ἀθήναις Ἀρχαιολογικὴν Ἐταιρείαν.

Κυρίως ἡ θέσις ἐνθα νῦν κεῖται ὁ στρατῶν εἶναι καταλληλοτάτη διὰ τὴν ὑπαρξίν αὐτόθι ἀρχαίου ἑλληνικοῦ περικαλλοῦς ναοῦ. Αὐτόθι δὲ καὶ ἀνευρέθησαν πλείστα συντρίμματα ἀρχιτεκτονικῆς, ἀνάγλυφα, ἐπιγραφαί, κίονες, κιονόκρανα κτλ., ἀλλὰ ταῦτα κατέστρεψαν ἔκτοτε αἱ βέβηλοι χεῖρες τῶν χωρικῶν, ὀλίγων μόνον σωζομένων ἤδη. Παρὰ τὸν στρατῶνα πρὸς Μ. ἐκτείνεται ὁμαλὸν τι ὁροπέδιον, ἐφ' οὗ διακρίνονται ἱχνη οἰκοδομημάτων βυζαντιακῆς κατασκευῆς. διαγράφεται δὲ τὸ κρηπίδωμα ἀρχαίου βυζαντιακοῦ ναοῦ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς καὶ ὅμοιον ἀρχαίου βαπτιστηρίου. Εἶναι τὸ τοῦ ναοῦ τοῦ ἁγίου Ἡρωδίου, χρηματίσαντος πρώτου ἐπισκόπου τῆς Ὑπάτης. Οἱ ναοὶ τοῦ ἁγίου Νικολάου καὶ τοῦ ἁγίου Γεωργίου κατέχουσι τὰς θέσεις ἀρχαίων ἑλληνικῶν ναῶν, ὡς ἐκ τῶν παρατηρουμένων ἐν αὐτοῖς σπονδύλων κιόνων καὶ ἄλλων λειψάνων ἀρχιτεκτονικῆς ἐξάγεται. Ἐν τῷ ναῷ τοῦ ἁγίου Νικολάου, ἐν τῷ νάρθηκι, σώζονται ἱχνη ἀρχαίου ὑψηλοῦ δαπέδου ἀνήκοντος ἐπίσης εἰς ἑλληνικὸν ναόν.

Ἡ Ὑπάτη ἀναφέρεται ἐν τῇ ἱστορίᾳ ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ Γ'. αἰῶνος π. Χ. Ταύτην μνημονεύουσιν ὁ τε Πολύβιος ἐν κεφαλαίῳ ΚΑ', καλὼν αὐτὴν Ὑπάτιαν, καὶ ὁ Λίβιος (XXI, 3, 6-8).

Ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ βασιλείως τῆς Μακεδονίας Δημητρίου υἱοῦ Ἀντιγόνου τοῦ Γονατᾶ ἡ Ὑπάτη κατεῖχετο ὑπὸ τῶν Αἰτωλῶν, οἵτινες τότε ἐνεκα τῶν κατὰ τῶν Βοιωτῶν βίαισπραγιῶν αὐτῶν ἠνάγκασαν τούτους

¹ Ὁ Δ. Αἰνιάν συνέγραψε βραχυτάτην μονογραφίαν περὶ Ὑπάτης, ὡς ἐπληροφόρησαν ἡμᾶς οἱ Ὑπαταῖοι· δυστυχῶς δὲν ἡτύχησαμεν νὰ ἴδωμεν τὸ ἔργον.

νὰ συμμάχησῃ μετὰ τοῦ βασιλέως τῆς Μακεδονίας, καὶ οὕτως ἀπώλεσαν μὲν τὴν Βοιωτίαν, ἐπεξέτειναν ὅμως μικρὸν κατὰ μικρὸν τὸ ἑαυτῶν κράτος εἰς ἅπασαν τὴν μεσημβρινὴν Θεσσαλίαν καταλαβόντες τὰς πόλεις Ὑπάτην, Λάμειαν, Φάρσαλον, Λάρισαν τὴν Κρεμαστὴν καὶ ἄλλας θεσσαλικὰς πόλεις κατεχομένας πρότερον ὑπὸ τῶν Μακεδόνων.

Ἡ πόλις αὕτη ἦτο, ὡς εἶπομεν, ἡ μητρόπολις τῶν Αἰνιάνων, οἵτινες κατοικοῦν πρὶν πλησίον τῶν Περραιβῶν ἐν τῷ Δωτίῳ πεδίῳ, εἰσελασάντων δὲ τῶν Λαπιθῶν, μέρος μὲν τῶν Αἰνιάνων ἐξηλάθη εἰς τὴν Οἶτην, ἐνθα ἐδυνάστευσαν ἀφελόντες μέρη τινὰ τῶν Δωριέων καὶ Μαλιέων· τινὲς δὲ αὐτῶν ἔμειναν περὶ τὸν Κύρον, ὅρος Περραιβικόν, ἀνάμικτοι μετὰ τῶν Περραιβῶν¹.

Στέφανος ὁ Βυζάντιος μνημονεύων τῆς πόλεως λέγει ὅτι εἶναι αὕτη πρωτεύουσα τῶν Αἰνιάνων, ὅτι κεῖται πλησίον τοῦ Σαγαρίου ποταμοῦ, ὅς ἐστιν ὁ παραρρέων τὴν πόλιν ἐκ δυσμῶν, καὶ ὅτι λέγεται καὶ Ὑπατα οὐδετέρως. Ὁ δὲ Πτολεμαῖος τίθησιν αὐτὴν μεταξὺ 47", 50' βορείου πλάτους καὶ 38", 50' ἀνατολικοῦ μήκους (μζ L' γ' — λη L' γ') γράφων αὐτὴν Ὑπατα.

Ἡ πόλις αὕτη κειμένη ἐν τῇ μεσημβρινῇ Θεσσαλίᾳ (περιλαμβανούσῃ τότε καὶ τὴν βόρειον πλευρὰν τῆς Οἰτης) ἐφημιζέτο ὡς ἔχουσα πολλὰς γυναικας μαγίσσας· διότι τότε οἱ Θεσσαλοὶ καὶ μάλιστα αἱ γυναῖκες ἐφημιζοντο ὡς φαρμακίδες δειναί, γόησσαι καὶ μάγισσαι, κατὰ τὸν Ἀριστοφάνη² λέγοντα :

*Γυναῖκα φαρμακίδ' εἰ προάμενος Θετταλὴν
καθέλοιμι νύκτωρ τὴν σελήνην, εἴτα δὲ
αὐτὴν καθείρξαιμι³ εἰς λοφεῖον στρογγόλον,
ὅσπερ κάτοπιρον, κἄτα τηροῖην ἔχων κλ.*

Τὴν περὶ τὰς μαγείας φήμην τῶν γυναικῶν τῆς Ὑπάτης ὡς καὶ τῶν λοιπῶν Θεσσαλίδων ἐπιμαρτυρεῖ καὶ ὁ Λουκιανὸς ἐν τῷ γνωστῷ μυθιστορήματι τῷ «Λούκιος ἢ ὄνος» ἐπιγραφομένῳ, οὗ ἡ σκηνὴ εἶναι ἡ Ὑπάτη.

¹ Ὁμήρ. Ἰλιάς B, 748—756. — Στράβ. Θ', 441.

² Νεφέλαι, στίχ. 749. — Ὁ ἀρχαῖος σχολιαστὴς λέγει τάδε : «Γυναῖκα φαρμακίδ' ὡς νῦν τὰς φαρμακίδας Θετταλὰς καλοῦσι. Διαβάλλονται γὰρ οἱ Θεσσαλοὶ ὡς γόητες· καὶ μέχρι δὲ νῦν αἱ φαρμακίδες ἡμῶν Θετταλαὶ καλοῦνται· φασὶ δὲ ὅτι Μήδεια φυγοῦσα κύστην ἐξέβαλε φαρμάκων ἐκεῖ καὶ ἀνέφυσαν· τὸ δὲ Θεττλήν Ἀττικοὶ βαρύνουσιν οἱ κατὰ Μένανδρον ὡς τὸ θαμάλην».

Ἐκ τῶν ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ Αὐγούστου καὶ μεταγενεστέρων αὐτοῦ συγγραφέων δὲν γνωρίζομεν, ἂν ἡ πόλις αὕτη ᾗτο εἰς τὸν αὐτοκράτορα τοῦτον εὖνους. Οὔτε ὁ Στράβων, οὔτε ὁ Πλούταρχος, οὔτε ὁ Δίων Κασσιος, οὔτε Πλίνιος ὁ πρεσβύτερος οὐδὲ ἅπαξ ἀναφέρουσι τὴν πρωτεύουσαν τῶν Αἰνιάνων. Μόνον ἐκ τῶν ἐπιγραφῶν μανθάνομεν ὅτι ἐν τῇ πόλει ἦν ἡ λατρεία τῆς Ῥώμης καὶ τοῦ Αὐγούστου καὶ τῶν ἐγγόνων αὐτοῦ, καὶ ὅτι ὁ αὐτοκράτωρ ἀπένειμεν αὐτῇ τὸν τίτλον *Αὐγούστα* (*Augusta*) μεθερμηνευόμενον παρ' ἑλλήσι *Σεβαστή*.

Ὁ Δίων Κάσσιος (LIV, 23) περὶ τοῦ τίτλου *Αὐγούστα* τοῦ ὑπὸ τοῦ Αὐγούστου ἀπονειμηθέντος εἰς διαφόρους ἄλλας πόλεις λέγει τάδε: «Παφίοις τε σεισμῷ πονήσασι καὶ χρήματα ἐχαρίσατο (ὁ Αὐγουστος) καὶ τὴν πόλιν «Αὐγούσταν» καλεῖν κατὰ δόγμα ἐπέτρεψε. Ταῦτα δὲ ἔγραψα οὐχ ὅτι μὴ καὶ ἄλλαις πόλεσι πολλαῖς καὶ πρότερον καὶ μετὰ τοῦτο καὶ αὐτὸς ὁ Αὐγουστος ἐφ' ὁμοίαις συμφοραῖς καὶ οἱ βουλευταὶ ἐπεκούρησαν». Ἀνάλογόν τι πιθανῶς συνέβη καὶ ἐν Ὑπάτῃ.

Κατὰ τοὺς πρώτους χρόνους τοῦ χριστιανισμοῦ ἡ τότε ἀκμάζουσα Ὑπάτη ἔσχε τὴν εὐτυχίαν νὰ δεχθῇ ἐν τοῖς κόλποις αὐτῆς τὸν Ἡρωδίωνα, ἓνα τῶν 70 ἀποστόλων, ἐπίσκοπον καὶ ἐν αὐτῇ ὑποστάντα τὸν μαρτυρικὸν θάνατον. Ἐξ αὐτῆς δὲ διεδόθη ἡ χριστιανικὴ θρησκεία καὶ εἰς τὰς ἄλλας πόλεις τῆς Θεσσαλίας. Οἱ Ἰουδαῖοι¹, οἵτινες κατῴκουν πολυάριθμοι κατὰ τοὺς τότε χρόνους ἐν Ὑπάτῃ, διέβηλον τὸν Ἡρωδίωνα εἰς τοὺς ἐθνικούς, οἵτινες καὶ ἐθανάτωσαν αὐτόν. Τοῦτον ἀναφέρει καὶ ὁ Παῦλος ἐν τῇ πρὸς Ῥωμαίους ἐπιστολῇ (κεφ. ΙΓ', 11) λέγων: «Ἀσπάσασθε Ἡρωδίωνα τὸν συγγενῇ μου».

Ἡλιόδωρος, ὁ Τρίκκης ἐπίσκοπος, ἐν τοῖς *Αἰθιοπικοῖς* (B', 34) διέσωσεν ἡμῖν ἀξιολόγους μαρτυρίας περὶ τῆς Ὑπάτης καὶ τῶν Αἰνιάνων. Κατ' αὐτόν οἱ Αἰνιᾶνες ἐπεμπον εἰς Δελφοὺς κατὰ τετραετηρίδα μίαν πυθαΐδα, ὅπως προσφέρῃ θυσίαν καὶ λαμπρόνη, τοὺς ἀγῶνας εἰς τιμὴν τοῦ Νεοπτολέμου υἱοῦ τοῦ Ἀχιλλέως. Δῶμεν τὸν λόγον εἰς τὸν Ἡλιόδωρον:

«Εἰσδραμὼν τις ἀπήγγειλε τὸν ἀρχιθέωρον τῶν Αἰνιάνων ἐπὶ θύραις» ὄντα. . . . Ἐμοῦ δὲ ἐρομένου. . . . τίνες οἱ Αἰνιᾶνες καὶ τίς ἡ θεωρία

¹ Ὅτι ἦσαν πολυάριθμοι Ἰουδαῖοι ἐν Ὑπάτῃ βεβαιοῦσι καὶ αἱ ἐν αὐτῇ ἀνευρισκόμεναι Ἰουδαϊκαὶ ἐπιγραφαί· ὅσο τοιαύτας ἀνεῦρον ἐγὼ ἐν Ὑπάτῃ τὸν Ἰούνιον τοῦ 1897.

» καὶ ἦν ἄγουσι θυσία ; — Οἱ Αἰνιᾶνες, ἔφη, Θετταλικῆς ἐστὶ μοίρας
 » τὸ εὐγενέστατον καὶ ἀκριβῶς Ἑλληνικόν, ἀφ' Ἑλλήνος τοῦ Δευκα-
 » λίωνος, τὸ μὲν ἄλλο τῷ Μαλιακῷ κόλπῳ παρατεινόμενον, μητρόπολιν
 » δὲ σεμνυνόμενον Ὑπάταν, ὡς μὲν αὐτοὶ βούλονται, ἀπὸ τοῦ [τῶν
 » ἄλλων] ὑπατεύειν καὶ ἄρχειν ὀνομασμένην, ὡς δὲ ἑτέροις δοκεῖ, διότι
 » περ ὑπὸ τῇ Οἰτῇ τῷ ὄρει κατόικισται. Ἡ δὲ θυσία καὶ ἡ θεωρία
 » τετραετηρίδα ταύτην, ὅτε περ καὶ ὁ Πυθίων ἄγων. . . . πέμπουσιν
 » Αἰνιᾶνες Νεοπτολέμῳ τῷ Ἀχιλλέως».

Ἐκ τῶν λέξεων τούτων τοῦ Ἡλιοδώρου μανθάνομεν καὶ τὴν ἐτυμο-
 λογίαν τοῦ ὀνόματος τῆς πόλεως ἀπὸ τοῦ ὑπατεύειν, δηλαδὴ ἄρχειν,
 ὡς ἠρέσκοντο νὰ λέγωσιν οἱ Ὑπαταῖοι, βεβαίως διότι οὕσης τῆς ἐαυτῶν
 πόλεως πρωτευσούσης τοῦ ἀρίστου καὶ μαχιμωτάτου τῶν ἀρχαίων ἐθνῶν,
 τῶν Αἰνιᾶνων, οὐδέποτε ὑπὸ ζυγὸν ξένης τινὸς πόλεως ἢ ἔθνους ὑπέκυ-
 ψαν· ὡς δὲ ἄλλοι ἐνόμιζον, ἐκλήθη ἡ πόλις Ὑπάτη ἢ Ὑπατα, διότι
 κεῖται ὑπὸ τῷ ὄρει τῇ Οἰτῇ, καὶ οὕτως οἱ μὲν ἀπὸ τῶν πολιτικῶν, οἱ
 δὲ ἀπὸ τῶν φυσικῶν αἰτίων παρῆγον τὸ ὄνομα. Τὸ δ' εὐγενὲς καὶ πολε-
 μικὸν τῶν Αἰνιᾶνων δηλοῦται καὶ διὰ τῶν νομισμάτων αὐτῶν¹, ἐν οἷς
 εἰκονίζεται ἀνὴρ μετ' ἀσπίδος καὶ δόρατος καὶ δύο βελῶν ἐν τῷ πεδίῳ,
 ἐπιτιθέμενος κατὰ τοῦ ἐχθροῦ. Ἀρχαῖον δέ τι μικρὸν ἀνάγλυφον ἐκ
 λίθου ἐντετειχισμένον ἀριστερῶς τῷ εἰσιόντι ἐπὶ τῆς θύρας ἰδιωτικῆς
 τινος οἰκίας ἐναντι τοῦ ναοῦ τοῦ ἁγίου Γεωργίου φέρει τὴν αὐτὴν παρά-
 στασιν, οἷαν καὶ τὰ νομίσματα. Νομίζομεν ὅτι ἐν τοῖς τοιούτοις ἀνα-
 γλύφοις ζητητέον τὰς ἑξεις καὶ τὸν βίον τῶν ἀρχαίων κατοίκων, οἷς τὰ
 ἀνάγλυφα ἀνῆκουσιν. Γνωστότατον τυγχάνει ὅτι ἐν τοῖς νομίσμασι καὶ
 ἐν πλείστοις ἀναγλύφοις τῆς Θεσσαλίας εὐρίσκομεν τὴν παράστασιν
 ἱππέως ἢ ἵππου, διότι οἱ Θεσσαλοὶ ἦσαν τὸ πάλαι ἄριστοι ἱππεῖς. Ἐπί-
 σης ἐν ἀναγλύφοις ἀρχαϊκῆς τέχνης τοῦ Τυρνάβου παρατηρήσαμεν
 γυναῖκας νηθούσας, παράστασιν οἰκιακῆς δηλ. ἀσχολίας τῶν γυναικῶν
 τῶν ἀρχαίων χρόνων, σχετιζομένην τὰ μάλιστα πρὸς τὴν νῦν ἀσχολίαν
 τῶν γυναικῶν τοῦ Τυρνάβου, αἵτινες νήθουσι τὴν μέταξαν. Κατὰ ταῦτα
 καὶ ἡ παράστασις τοῦ ἐνοπλίου πολεμιστοῦ ἐν τε τοῖς ἀναγλύφοις καὶ
 τοῖς νομίσμασι τῶν Αἰνιᾶνων ἐξεικονίζει τὸν βίον καὶ τὰς ἑξεις τοῦ
 ἀνδρείου καὶ μαχιμοῦ τούτου λαοῦ. Ὅταν δέ τις ἴδῃ τὴν θέσιν, ἐνθα
 κεῖται ἡ Ὑπάτη, τὸ ὕψος καὶ τὸ ἀπότομον καὶ τραχὺ τῶν ὑπερκειμέ-

¹ Gardner, Catalogue of greek coins. Thessaly, πολλὰ χρῶ.

νων αὐτῇ ὄρεων, τὰς ἀγρίας καὶ δυσβάτους χαράδρας αὐτῶν καὶ ἐν γένει τὴν ἀγρίαν ὄψιν. ἦν ἐμπροσθεῖ ἡ Οἶτη τῷ θεωμένῳ αὐτὴν, δικαιολογούσα (VII, 198 καὶ 217) τὸ Ἡροδότειον ἐκεῖνο· «Οὐρεα ὑψηλὰ καὶ ἄβυσσος περικληθεὶς πᾶσαν τὴν Μηλίδα γῆν, Τρηχίνια· πέτραι καλεόμεναι», τότε ἀναπολεῖ ἐν τῇ φαντασίᾳ αὐτοῦ κατοικοῦντα ἐν τοιούτοις ὄρεσι λαὸν μάχιμον καὶ ἀνδρείον, ὑπατεύοντα ἤτοι ἄρχοντα εὐχερῶς τῶν ἄλλων, οἷοι ἦσαν οἱ Αἰνιᾶνες. Μὴ ἄρα γε καὶ ἡ βυζαντιακὴ ἱστορία τῆς πόλεως δὲν εἶναι ἅπασα. ἰδίως ἀπὸ τοῦ 1204 — 1400 μ. Χ., μέγας ἱστορικὸς ἀδάμας ἀντάξιός τῶν Θερμοπυλῶν, τοῦ Μαραθῶνος καὶ τῆς Σαλαμῖνος; μὴ ἐν τῇ κοιλάδι ταύτῃ τοῦ Σπερχεῖο καὶ τοῖς ἀπρὸ σίτοις βράχοις τῆς Οἴτης, τοῦ προπυργίου τούτου τῆς μέσης Ἑλλάδος δὲν εὗρον τὸν θάνατον στίφη ἀγρίων κατακτητῶν κατὰ τὸν μέσον αἰῶνα;

Ἡ Ὑπάτη ἐν ἐπιγραφαῖς εἶναι πλουσία· ἐνταῦθα δὲ ἀναδημοσιεύομεν τὴν σπουδαιοτάτην αὐτῶν, ἥτις εὐρίσκεται ἐν τῷ ναῷ τοῦ Ἀγ. Γεωργίου, ἐπὶ λίθου μεγάλου ὀρθογωνίου ἐντετειχισμένου ἐν αὐτῷ.

- Αἰνιορχέοντων Ἄγιος, Θεοδώρου, Πλειστάρχου, Χαριδάμου, Πολίτα
 Τὸ Κοινὸν τῶν Αἰνιάνων ἔδωκε προξενίαν Λυσίππῳ Λυσίππῳ,
 Λορκίνῳ [Μ]ενεκράτει, Ἀλέξῳ Πλεμάρχῳ, Ξένῳ Λαμίου Ἐπι-
 γνήτῳ Ἀγελᾷ, Στρατίοις ἔγγνοι τᾶς προξενίας Πολέμαρχος
 5 Φειδία, Πολύκλητος Ἀθ. . . μ. του, [Ξερ]ίας Ἀριστοδάμου, Λύκῳ
 Τορὺββα [Μι]κρίῳν. ου, Ὑπαταῖοι, Ανκίδας
 Ξένωνος, [Α]πιθρήϊος.
 [Τὸ Κοιν]ὸν [τ]ῶ[ν Αἰνι]άνων ἔδωκε προξενίαν . . . [έ]α[ι] Ἀγ[ασί-]
 στρατον Λα[ρισσέοι];
 [έγγν]οι τᾶς προξενίας Ἀρχέ[λαος] Τολμαῖον, Πλείσταρχος Ὑπατο-
 10 [δώ]ρου, Χαρίδαμος Ἀθα[ν]αῖον, Ὑπαταῖοι, Πολίτας Λαμίου
 Ἐρεθρήϊος.
 Τὸ Κοινὸν τῶν [Αἰνι]άνων ἔδωκε προξενίαν Πανσανία . . .
 δίκον. ο νο[ς], Φανοδίκῳ Ἀριστονίκῳ,
 Λαρισσέοις ἔγγνοι τᾶς προξενίας Ἀριστόδαμος Πλειστάρχου,
 Μόλεα Χαρίδαμος Ἀθαναῖον, Λύκῳ [Τ]ορὺββα, Ὑπαταῖος,
 15 Πολίτας Λαμίου Ἐρεθρήϊος.
 Τὸ Κοινὸν τῶν Αἰνιάνων ἔδωκε προξενίαν. α Μα-
 τροπολίτα ἔγγνος τῆς προξενίας Ταχ. ἄμου.

Τὸ Κοινὸν [τῶν Αἰνιάνων] ἔδωκε προξενίαν Πε...ίωι Πολύ...
[Ἀρ]χιδάμ[ου] Κραννονίους ἔγγνοι τῆς προξενίας Τολμαῖος Πολίτα,
[Σιφναῖος,

20 . . . ας . . . ον Χα[ρ]ίδαμος Τολμαῖον, Ἀθαναῖος Ἀθαναίου, Ἀρι-
[στόδ]αμος]

[ο]δάμον, Ὑπαιαῖοι, Πολίτας Λαμίον, Ἐρυνθρήϊος.

Τὸ Κοινὸν τῶν Αἰνιάνων ἔδωκε προξενίαν Ξεναγῶι Ἀριστολάιον,

Δύκωι Νιζοβούλου, Ἀριστολάωι Χαριδάμον, Φίλωνι.

ἔγγνοι τῆς προξ[ενίας] Ξενίας Ἀριστοδάμον, Χαριδάμος Ἀθαναίου,

Εὐά[ν]θης Λεμῆ, Λεο . . . ξενο . . .

25 . . . ς . . . μάχον, Ὑπαιαῖοι, Πολίτας Λαμίον, Ἐρυνθρήϊος.

Ἡ προκειμένη ἐπιγραφὴ περιέχει βραχέα ψήφισματα προξενικὰ εἰς διαφόρους ξένους πολίτας ἐγκατεστημένους ἐν Ὑπάτῃ.

Ἐν ἐκάστῃ παραγράφῳ οἱ ἐγγεγραμμένοι πρόξενοι ἀνήκουσιν εἰς τὴν αὐτὴν πόλιν. Τὸ πρῶτον ψήφισμα ἀνήκει εἰς πολίτας Στρατίους, ἐκ τῆς Στράτου πόλεως τῆς Αἰτωλίας. Τὸ δεύτερον εἰς τινὰ πολίτην Λαρισέον (;). Περίεργος ἡ ὀρθογραφία τοῦ ἐθνικοῦ τούτου ἐπιθέτου διὰ δύο σίγμα καὶ ἐπιλόγην, ἀντὶ διὰ διφθόγγου αι (=Λαρισαίω) καὶ ἐνὸς σ. Τὸ τρίτον ψήφισμα εἰς πολίτας ἐπίσης Λαρισαίους. Τὸ τέταρτον εἰς Μητροπολίτην τινά· ἀλλὰ τίνος Μητροπόλεως; διότι εἶναι γνωσταὶ πολλαὶ πόλεις ὑπὸ τὸ αὐτὸ ὄνομα περὶ τῶν Αἰνιάνων, ἐν Θεσσαλιῳτιδί, Δωριδί, Εὐβοίᾳ καὶ Ἀκαρνανίᾳ. Τὸ πέμπτον εἰς πολίτας τινὰς Κραννονίους. Παρατηρητέα ἐνταῦθα ἡ ὀρθογραφία ἀντὶ Κραννονίους, ὡς συνήθως. Ἡ Κραννὼν εἶναι πόλις τῆς Θεσσαλίας παρὰ τὴν Λάρισαν ἐν Πελασγιῳτιδί. Τὸ ἕκτον ψήφισμα ἀγνοοῦμεν εἰς τίνας πολίτας ἀνήκει, διότι τὸ ἐθνικὸν ἐλλείπει.

Ἐν ἀρχῇ ἀναφέρονται τὰ ὀνόματα τῶν πέντε Αἰνιάρχων ἄνευ πατρωνυμικοῦ ἢ γενικῆς γεννεαλογικῆς. Ὡς δ' ἐκ τοῦ εἶδους τῆς γραφῆς ἐξάγεται, ἡ προκειμένη ἐπιγραφὴ συμπίπτει κατὰ τὸ τέλος τοῦ Γ' αἰῶνος π. Χ. Ἐδημοσιεύθη δὲ ὑπὸ τῶν Γάλλων ἀρχαιολόγων Gaston Deschamps καὶ Pierre Jamot ἐν τῷ *Bulletin de Correspondance Hellénique* (τόμ. XV, σελ. 327—331).

Ἐπιφυλασσόμενοι ὅπως ἐν προσεχεῖ μελέτῃ δημοσιεύσωμεν ἰδιαιτέρως καὶ τὰς ἄλλας ἐν Ὑπάτῃ ἀνευρεθείσας μέχρι τοῦδε ἐπιγραφάς,

σημειούμεθα ἑνταῦθα τὸ ἱστορικὸν πόρισμα, ὅπερ ἐκ τῆς μελέτης αὐτῶν ἐξάγεται.

Τὸ Κοινὸν τῶν Αἰνιάνων ἀπετέλει μετὰ τῶν ἄλλων θεσσαλικῶν ἔθνων μέρος τοῦ Ἀμφικτιονικοῦ Συνεδρίου. Ἐν Ὑπάτῃ ὑπῆρχον τὰ ἐπίσημα ἀρχεῖα τοῦ Κοινοῦ, συνιστάμενα ἐξ ἐπιγραφῶν ἀνατεθειμένων πιθανότατα εἰς τὰ ἐπιστημότατα ἱερά. Πέντε Αἰνιάρχαι διώκουν τὸ ὅλον Κοινὸν καὶ ἀπεφασίζον περὶ τῶν κοινῇ συμφερόντων.

Τὸ Κοινὸν τῶν Αἰνιάνων εἶναι γνωστὸν ἐξ ἐπιγραφῶν ἀπὸ τοῦ Γ' π. Χ. αἰῶνος. Ἀλλὰ καίτοι ἀναφέρεται μετὰ πολλῶν ἄλλων κοινῶν ἐν τῇ ὑπὲρ τοῦ Κασσάνδρου τιμητικῇ ἐπιγραφῇ¹, οὐχ ἥττον ὁμῶς εἶναι λίαν πιθανόν, ὅτι πρὸ τῆς εἰς τὴν Ἑλλάδα εἰσβολῆς τῶν Γαλατῶν τῷ 279 π. Χ. οἱ Αἰτωλοὶ εἶχον διαλύσει αὐτό, ἀναγκασθέντων τῶν Αἰνιάνων νὰ προστεθῶσιν εἰς τὴν συμμαχίαν αὐτῶν καὶ νὰ μετονομασθῶσιν Ὑπαταῖοι, ἐκ τῆς πρωτεύουσας αὐτῶν Ὑπάτης, ἥτις μετὰ ταῦτα πολυλαχοῦ ὑπὸ τοῦ Πολυβίου μνημονεύεται κατὰ τὰς τῶν Αἰτωλῶν μετὰ τῶν Ῥωμαίων ἔριδας. Βραδύτερον δὲ ὑπὸ Φλαμινίνου (197 π. Χ.) τὸ Κοινὸν ἀνασυνεστήθη². Κατὰ δὲ τῷ 198 π. Χ. οἱ Αἰνιᾶνες χρονολογοῦσιν εἰσέτι τὰς ἐπιγραφὰς αὐτῶν διὰ τοῦ ἐπωνύμου στρατηγοῦ τῶν Αἰτωλῶν³.

Τὰ ὀνόματα τῶν Αἰνιάρχων προτάσσονται ἐν ταῖς ἐπιγραφαῖς ἄνευ πατρωνυμικοῦ ἐπιθέτου καὶ ἀναγράφονται ὡς τὰ τῶν ἐπωνύμων ἀρχόντων, ὡς παρὰ Θετταλοῖς τῶν ταγευόντων Αἰνιάρχης δὲ ἐσχηματίσθη κατὰ τὸ Βοιωτάρχης καὶ Μαγνητάρχης.

Ἐν τοῖς προξενικοῖς ψηφίσμασι τῶν Αἰνιάνων βλέπομεν αὐτοὺς χορηγοῦντας τὸ δικαίωμα τῆς προξενίας εἰς διαφόρους πολίτας, ὡς π. χ. Σρατίους, Λαρισαίους, Μητροπολίτας, Κραννωνίους κλπ., δι' ὧν ἐκαλλιέργουν τὰς ἐμπορικὰς καὶ πολιτικὰς σχέσεις αὐτῶν.

Ἐπίσης ἐκ τῶν προξενικῶν ψηφισμάτων μανθάνομεν ὅτι συνέβη ποτὲ ταραχὴ ἐν τῇ πόλει περὶ ἀρχαιρεσιῶν, ὡς φαίνεται, καθ' ὅτι ἔνεκα τῶν ἐμφυλίων ταραχῶν οἱ Αἰνιᾶνες κατέφυγον εἰς τὴν διαιτησίαν ξένης πόλεως, ἧς δυστυχῶς τὸ ὄνομα ἐλλείπει, καταστραφέντος τοῦ λίθου, ἀπο-

¹ Athen. Mittheil. IV, 212-213.—Ross, Arch. Aufsätze, II, 460.—Gerhardt, Archäol. Zeit. 1855 n. 75.

² Παισαν. VII, 16, 7: «Ἐτεσι δ' οὐ πολλοῖς ὕστερον ἐτράποντο ἐς ἔλεον οἱ Ῥωμαῖοι, συνέδριά τε κατὰ ἔθνος ἀποδιδύασαι καὶ γῆν ἐν τῇ ὑπερορίᾳ κτᾶσθαι».

³ Foucart, Inscr. de Delphes, n° 408.—Mommson, Philologus, XXIV, 279.

στείλασης δικαστὰς ἵνα δικάσωσι τὰς μεταξὺ αὐτῶν διαφοράς. Ἐτέρα ἐπιγραφὴ ἀναγράφει ὅτι ἐπὶ τινος διαφορᾶς περὶ διακανονίσεως ὁρίων μεταξὺ Ἐρυθρῶν καὶ Ὑπάτης οἱ Αἰνιᾶνες προσέφυγον εἰς τὴν διαιτησίαν τῶν Χαλκιδέων¹.

Πλουσιωτέρα ὕλη ἐπιγραφικὴ πρόκειται ἡμῖν κατὰ τοὺς Ῥωμαίους χρόνους, καθ' οὓς ἡ Ὑπάτη εἶχεν ἀξιώθῃ τῆς εὐνοίας τοῦ Αὐγούστου, ὡς εἶδομεν ἄνωτέρω. Καὶ κατὰ τοὺς χρόνους τούτους τὸ Κοινὸν τῶν Αἰνιᾶνων παρίσταται ἐν ταῖς ἐπιγραφαῖς τιμῶν διαφόρους Ῥωμαίους στρατηγούς, ὑπάτους, ταμίας καὶ ἐπιμελητὰς ἀπελευθερικῶν χρημάτων. Οὕτω τιμῶνται ὑπ' αὐτοῦ Κόιντος Καικίλιος Κόιντου υἱὸς Μέτελλος ἀρετῆς ἕνεκεν καὶ εὐνοίας, Ἰούλιος Λικίνιος Λευκίου υἱὸς Λεύκαλλος, ταμίας, ὁ Αὐγούστος Καῖσαρ τῆς Ῥώμης καὶ οἱ ἔγγονοι αὐτοῦ Γάιος Ἰούλιος Καῖσαρ καὶ Λούκιος Ἰούλιος Καῖσαρ², ὁ ἀρχιερεὺς καὶ ἀγωνοθέτης τῶν σεβαστῶν θεῶν ἐπὶ δυσὶ στεφάνοις καὶ ἀγωνοθέτης τῶν μεγάλων Πυθίων καὶ ἐπιμελητὴς τοῦ Κοινοῦ τῶν Ἀμφικτιόνων καὶ Ἑλλαδάρχης Τίτος Φλαυῖος υἱὸς Τίτου Φλαυίου Κύλλου Εὐθείου. Ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς ταύτης καὶ τῆς Δελφικῆς τῆς ὑπὸ Boeckh δημοσιευθείσης δεικνύεται ἡ θέσις ἣν κατεῖχον οἱ Αἰνιᾶνες κατὰ τοὺς αὐτοκρατορικοὺς χρόνους εἰς τὸ Ἱερὸν τῶν Δελφῶν, ἐν τῇ λατρείᾳ τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ ἐν τῷ ἀμφικτιονικῷ συνεδρίῳ³.

Ἐκ τοῦ ὀνόματος Φλαυῖος ἀναγνωρίζομεν μίαν οἰκογένειαν τῶν Φλαυίων κατὰ τοὺς αὐτοκρατορικοὺς χρόνους ἐν Ἑλλάδι, καὶ αἱ ἐπιγραφαὶ τῶν Δελφῶν καὶ τῆς Ὑπάτης γνωρίζουσιν ἡμῖν δύο Φλαυίους ἀδελφούς, Ἀλέξανδρον Φλαυίον, τὸν σοφιστὴν καὶ φίλον τοῦ Πλούταρχου, ἐπικούρειον φιλόσοφον, καὶ ἓνα τῶν συνδαιτυμόνων ἐν τῷ Συμποσίῳ (II', 3), καὶ τὸν Εὐθείου Φλαυίον, ἕτερον φίλον τοῦ Πλούταρχου. Οὗτος ἐν τινι τῶν διαλόγων αὐτοῦ (Πότερα τῶν ζώων φρονιμ.) ὁμιλεῖ περὶ τινος Εὐθείου ὡς συγχρόνου, ὅστις φαίνεται ὡς πρόσωπόν τι γνωστὸν μιᾶς τῶν πόλεων τῆς κυρίως Ἑλλάδος. Ὁ Πλούταρχος δὲν ὥρειλε ν' ἄγνοῃ οὐδέν τι ἐξ ἐκείνων, οἵτινες κατὰ τοὺς χρόνους αὐτοῦ εἶχον πληρώσει τοὺς Δελφοὺς μεγάλων ἀναθημάτων, πολλῶ δὲ μᾶλλον ἢ

¹ Lolling, Athen. Mitth. IV, 209.

² Homolle Bull. de Corresp. Hell. XXI, 192 n. 7.

³ Jamot et Deschamps, ἔ. κ. XV, 335-336, n. 5. — Homolle, αὐτόθι, XXI, 192 n. 3.

Ἑλλάς, ἐπιλέγει ὁ κ. Homolle, καίτοι τόσο μικρά, (καί ἡ Ἑλλάς τῶν χρόνων τοῦ Πλουτάρχου ἦτο τόσο ἡρημωμένη), καί ἐπομένως ὁ Χαιρωνεὺς φιλόσοφος ἐγίνωσκεν ὅλους τοὺς ἐπισήμους ἄνδρας τῆς Ἑλλάδος τοὺς συγχρόνους αὐτῷ.

Ἐπίσης ἐν ἐτέρᾳ Δελφικῇ ἐπιγραφῇ ἀναφέρεται ὁ Τίτος Ἀβύδιος Κυητὸς, ἀνθύπατος Ἀχαιίας, τιμώμενος ὑπὸ τοῦ Κοινοῦ τῶν Ἀμφικτιόνων διὰ Κύλλου τοῦ Εὐβιότου, Θεσσαλοῦ ἐπιμελητοῦ, ὅστις εἶναι ὁ αὐτὸς Εὐβίος ὁ Ὑπαταῖος, περὶ οὗ ἄνωτέρω ὁ λόγος, καί ἐπειδὴ ὁ Κυητὸς εἶναι γνωστὸς ἡμῖν ἐκ τοῦ Πλουτάρχου, ὅστις ὑπῆρξε φίλος αὐτοῦ (Συμποσιακ. Β', 1, 5), ὡς καί ἐκ τοῦ Μακροβίου (Ζ', 3, 14), ἔνθα ἐσφαλμένως φέρεται Κύντος, ἐξάγομεν τὸ συμπέρασμα ὅτι ἄμρότεροι οὗτοι Κυητὸς καὶ Εὐβίος ἦσαν φίλοι τοῦ Πλουτάρχου, καθ' ὃν χρόνον οὗτος διέτριβεν ἐν Δελφοῖς ὡς ἱερεὺς τοῦ Ἀπόλλωνος, μεθ' ὧν ἐποιεῖτο συχνὰς ἀναστροφάς. Ὁ Κυητὸς ἐκυβέρνησε τὴν Ἀχαιίαν ὡς ἀνθύπατος ἐπὶ Δομιτιανοῦ τῷ 82 μ. Χ. ἔτει, ἐπίσης φαίνεται ὡς πρέσβυς τῆς Θράκης ἐν ἐπιγραφαῖς¹ καί ἐν ἐτέρᾳ τριαύτῃ μετὰ τοῦ ἐπωνύμου αὐτοῦ τῷ 98 μ. Χ.² καί ἐν μολυβδίναις σφραγίσιν, ἀπεβίωσε δὲ τῷ 107 ἔτει μ. Χ.³

Ὡς πρὸς τὴν Ὑπάτην, λέγει ὁ κ. Homolle, αὕτη ἔδωκε βραδύτερον εἰς Δελφοὺς ἓνα ἄλλον ἐπιμελητήν, καί εἰς τὸν Πλούταρχον ἓνα ἄλλον φίλον τὸν Κύλλον υἱὸν τοῦ Εὐβιότου, ἀγωνοθέτην τῶν Πυθίων ἐν Δελφοῖς καί ἐπιμελητήν τῶν Ἀμφικτιόνων, καί μετὰ ταῦτα τὸν Λεύκιον Κάσιον Πιτραῖον, γνωστὸν ἐκ τινος ἐπιγραφῆς τῶν Δελφῶν, ὅστις ὑπῆρξεν ἀρχιερεὺς, ἀγωνοθέτης καί ἐπιμελητὴς καί φέρει ἐπὶ τινος βάσεως τοῦ εἰς τιμὴν τοῦ αὐτοκράτορος Τραϊανοῦ στηθέντος ἀνδριάντος τὸ ἐθνικὸν [Ὑπ]α[τ]αί[ο]υ. Ὁ Πausanias διηγεῖται περὶ τοῦ θανάτου ἐτέρου τινὸς Πιτραίου Ὑπαταίου καέντος ζῶντος ὑπὸ τῶν Θεσσαλῶν κατὰ τοὺς χρόνους τῆς βασιλείας τοῦ Αὐγούστου. Λυπούμεθα δὲ διὰ τὴν στενότητα τῶν ὁρίων τῆς παρούσης μελέτης ὅτι δὲν δυνάμεθα νὰ διαλάβωμεν ἐκτενέστερον περὶ τῶν λίαν ἐνδιαφερουσῶν ἱστορικῶν τούτων ἐπιγραφῶν.

¹ Corp. Inscr. Latin. VI. 3828. — Kalapothakes, *de Thracia provincia Romana* σ. 48.

² Corp. Inscr. Latin. III, suppl. p. 1969.

³ Πλίν. Epistolae VI, 29. — Παράξ. καὶ Klebs, *Προσωπογρ. Ῥωμ. Κοι.* I, 489.

Τὸ Κοινὸν τῶν Αἰνιάνων ἀπετέλουν ἐκτὸς τῆς πρωτεύουσας αὐτῶν πόλεως Ὑπάτης καὶ αἱ Ἐρυθραί, Λαπίθαι, Ἀριστέα καὶ Λάτυνα, ἧτις ἰδρυθεῖσαι ὑπὸ Σωσάνδρου τοῦ Τολμαίου, Ὑπαταίου, ἀνέθηκε χαλκοῦν ἀνδριάντα εἰς τιμὴν αὐτοῦ ἐπιγράψασα ἐπὶ τοῦ βάθρου τὸ ἐξῆς ἐπίγραμμα :

Λατινέων ἡ πόλις
Σώσανδρον Τολμαίου
Εὐεργέτην τοῖς θεοῖς :

Τὸν μέγαν ἐμ βουλῆς τε καὶ ἡθέσι καὶ φρενὸς ἀλκῇ
Σώσανδρον, κλεινῶν ἐκγονὸν Αἰνιέων,
Τολμαίου κλυτὸν νῖα, πόλις Λάτυνα φιλόπλον
χάλκεον ἀντ' ἀρετῆς εἶσατο τᾷδε θεοῖς
τόνδε γάρ ἄγχιτῆρα δι' εὐξυνέτοιο μερίμνας
σωτήρα, κτίστην, ἄλλον ἔδεκτο Δία.
Ἥρώων θρέπτει' ἐναρηφόρι, πότνι' ἀγώνων,
οὐδ' κλέος εἰ τοιούτῳ' ἄνδρας ἔχεις Ὑπάτι'.

Δυστυχῶς ἡ λαμπρὰ αὕτη ἐπιγραφή, ἡ διαγωνίζουσα τὴν Ὑπάτην ὡς εὐάνδρον ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Σωσάνδρου τοῦ Τολμαίου, υἱοῦ πιθανῶς Ἀγίου τοῦ Τολμαίου, κατεστράφη ὑπὸ τῶν νέων Ὑπαταίων βαρβάρως τεθεῖσα εἰς τινὰ κρήνην τῆς νῦν Ὑπάτης!

Ν. Ι. ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ

¹ Ἐδημοσιεύθη ὑπὸ τοῦ κ. Βιρέττα ἐν τῇ Παλαγγενσίᾳ τῇ 30 Δ/ερίου 1876, εἶτα ἐν τῷ Παρνασσῷ 1877 σ. 72 καὶ τελευταῖον ἐν τῷ Bull. de Corr. Hell. τόμ. I. 120.